

Global Financial Crisis and the City: Narrative, Myth and the Urban Imaginary
M.M. Meissner

Samenvatting

Global Financial Crisis and the City: Narrative, Myth and the Urban Imaginary

PhD dissertatie, Miriam Meissner, Universiteit van Amsterdam

Deze dissertatie gebruikt het concept mythe om representaties van de Wereldwijde Financiële

Crisis van 2008 (Global Financial Crisis – GFC) te analyseren. Hoofdzakelijk worden *urban imaginaries* geanalyseerd (stedelijke verbeeldingen) – articulaties van stedelijke vormen en percepties – in GFC films, literatuur en fotografie. De dissertatie heeft twee hoofddoelen: Het eerste doel bestaat uit het registreren van *urban imaginaries*, die regelmatig in

representaties van de GFC herhaald worden, en het onderzoeken van hun functie en hun politieke implicaties als

kaders (*framings*) van de GFC. Het tweede doel is het ontwikkelen van het concept mythe als

analytisch concept, om hiermee een bepaalde modus van crisisvertelling (*narration*) en -communicatie te interpreteren.

De dissertatie beroept zich hiertoe op antropologische, semiotische, filosofische, sociologische en communicatiewetenschappelijke conceptualisaties van mythe, die in het eerste

hoofdstuk worden geïntroduceerd. In het bijzonder bouwt de dissertatie voort op Claude Lévi-

Strauss' structuralistische theorie van de mythe, die de mythe als een figuratieve re-articulatie van

wereldlijke inconsistenties duidt; alsook op Roland Barthes' semiotische theorie van de mythe,

die de mythe als een 'idee in vorm' en een medium van ideologische communicatie conceptualiseert.

De dissertatie begint met de uitwerking van het concept mythe, met als uitgangspunt de observatie dat het woord 'mythe' een sleutelwoord van vele GFC-discoursen vormt.

Aangezien

mythe en aanverwante concepten, zoals 'cultus' of 'spook' (*specter*), reeds lange tijd gebruikt

worden in kritische discoursen over kapitalistische economieën, stel ik dat het veelvuldig voorkomen van het concept mythe in discoursen over de GFC geen toeval is, maar duidt op blinde vlekken met betrekking tot het begrip en de waarneming van het uitgebreide proces van

'financialisering' (*financialization*).

Het financialiseringsproces heeft een veelvoud aan economische, socio-culturele en psychologische dimensies. Zowel het theoretische besef als de alledaagse ervaring van financialisering kan daarom slechts gedeeltelijk zijn. Ik stel dat de mythe een cultureel instrument

7

vormt om met deze ervaring van fragmentatie om te gaan. De mythe vormt een culturele strategie

waarmee maatschappen omgaan met processen, die zich onttrekken aan gevestigde systemen van

logica en representatie. De *modus operandi* van de mythe is hier gebaseerd op allegorie, metonymie en connotatie. Mythevorming combineert deze stijlmiddelen (*narrative devices*) op

een complexe manier om de gefragmenteerde en schijnbaar inconsistente ervaring van financialisering te re-articuleren, en om bepaalde ideeën, indrukken en ideologieën van de GFC te

communiceren. Hierin gebeurt het vaak dat één bepaalde mythische verbeelding beide functies –

figuratieve re-articulatie en ideologische communicatie – in zich combineert.

Urban imaginaries bieden een bijzonder productieve basis voor de mythische articulatie van de GFC. In deze dissertatie stel ik dat de herhaling van stedelijke motieven in mythische articulaties van de crisis drie onderling gerelateerde redenen heeft: Ten eerste spelen steden en

vastgoed in steden en voorsteden sleutelrollen in het financialiseringsproces. Wereldsteden (*global cities*) vormen zenuwcentrums van waaruit financiële transacties beheerd worden; en stedelijke ontwikkeling wordt sterk beïnvloed door financiële investeringen, speculatie en de effecten van de GFC. Ten tweede grijpen mythische articulaties van de crisis terug op een traditie

waarin de ontwikkeling van het kapitalistisch systeem en de ontwikkeling van hedendaagse steden samen worden geduid, en welke terug te voeren is tot het tijdperk van de industrialisering.

Ten derde vormen steden socio-ruimtelijke en fenomenologische correlaten van de cultuur van

abstractie, die gecreëerd wordt door het kapitalistische geldwezen. Het derde argument is gebaseerd op theoretische uitwerkingen van Georg Simmel's theorie over de correlatie tussen de

metropolitaanse ervaring en het geldwezen in zijn werk *De Metropool en het Mentale Leven* (1903).

Deze argumenten zijn uitgewerkt in een kritisch onderzoek naar vijf uiteenlopende typen *urban imaginaries*, die op verschillende manieren in representaties van de GFC terugkomen: motieven in corporate architectuur en openbare ruimte, transportatie en wonen/woning (*habitation*), en uitbeeldingen van stedelijke 'spectraliteit' (*spectrality*). Mijn onderzoek gebruikt

het concept mythe als instrument om representaties van de GFC in detail te analyseren (*close*

reading). Op deze manier analyseren de volgende vier hoofdstukken van deze dissertatie verschillende tekstuele en visuele *urban imaginaries* in representaties van de GFC, welke vooral

– maar niet exclusief – uit Groot-Brittannië en de Verenigde Staten komen. De dissertatie toont

aan dat al deze verbeeldingen, zoals ze door middel van het concept mythe geanalyseerd worden,

wijzen op bepaalde problemen en uitdagingen, veroorzaakt door de GFC en het gehele financialiseringsproces in het algemeen. Deze problemen/uitdagingen betreffen vooral de algemene kennis over, en waarneming en representatie van de GFC en financialisering.

8

Het tweede hoofdstuk richt zich op afbeeldingen van stedelijke corporate architectuur en openbare ruimte. In dit hoofdstuk stel ik dat specifieke afbeeldingen van architecturale geometrie,

wolkenkrabber-esthetiek en glazen façades van bedrijfspanden in representaties van de GFC op

symbolische wijze incompatibele ideeën die verband houden met de financiële markten (zoals het

idee van marktefficiëntie vs. het idee van 'irrationele uitbundigheid', het idee van een stedelijke

concentratie van de financiële industrie vs. het idee van een wereldwijde verspreiding van financiële transacties), door middel van ambivalente stedelijke motieven samen brengt.

Bovendien demonstreert het hoofdstuk dat representaties van de GFC het contrast tussen wolkenkrabbers en stadsstraten – en tussen de divergente perspectieven op de stad die deze

plaatsen bieden – esthetiseren, om aan te duiden dat de GFC – en financialisering – op enorm divergente en gefragmenteerde wijze ervaren worden.

Het derde hoofdstuk analyseert crisisverhalen die afbeeldingen van stedelijk vervoer associëren met bepaalde tijdsindelingen van de markt, die door de relatief nieuwe digitale en derivatenhandel ontstaan zijn. Verder stel ik dat via zulke vervoersbeelden onzekerheden over de ontologie en fenomenologie van het huidige digitale kapitaal en zijn globale stromen gearticuleerd worden. Het derde hoofdstuk concludeert dat de geanalyseerde crisisverhalen enerzijds veel aandacht steken in het narratief en esthetisch detail van de ‘vervoers-mythen’, wat betreft de complexe temporaliteit, ontologie en fenomenologie van het huidige geldwezen, terwijl ze anderzijds erg simplistisch verwijzen naar de onderliggende activa en destructieve effecten van dit geldwezen, via de metafoor van ‘mensenoffers’.

Het vierde hoofdstuk demonstreert hoe economische en socio-psychologische noties van verschuldigdheid, financiële securitisatie en *leveraged investment* zijn af te leiden uit specifieke motieven van woningen en ‘woongedrag’ (*habitation/dwelling behavior*), die herhaaldelijk voorkomen in representaties van de GFC. Verder stel ik dat zulke ‘woonbeelden’ (*habitation imaginaries*) in de populaire cultuur aan populariteit gewonnen hebben omdat ze socio-culturele praktijken en tendensen (zoals immobiliteit en sedentariteit) aan het licht brengen, welke schijnbaar niet stroken met de retoriek van ‘onbeperkte wereldwijde stromen’, die veel van de huidige globaliseringsdiscoursen kenmerkt. In het bijzonder toont het vierde hoofdstuk hoe post-GFC-verhalen veel aandacht richten op de concrete effecten van de crisis op de esthetiek en het gebruik van onroerend goed, alsmede op de individuele relaties tussen mensen en hun huizen en woonstijlen. Deze tendens wijst erop dat cultureel geconstrueerde idealen van onroerendgoedbezit centraal staan in de huidige financialiseringscultuur.

Hoofdstuk vijf analyseert articulaties van stedelijke ‘spectraliteit’ in GFC-verhalen. Het vergelijkt ‘black box scenarios’ met motieven van stedelijke spoken (*urban haunting*) in GFC9 verhalen om een algemenere theorie over de ‘politiek van de mythe’ te ontwikkelen. Deze theorie stelt dat, ofschoon mythes altijd onvolledige articulaties van het financialisatieproces vormen, sommige mythes de aandacht vestigen op een deelaspect van de crisis – en deze aspecten gebruiken als interpretatieve lens, om naar de gehele GFC te kijken – terwijl andere crisismythen de onvolledigheid van hun eigen perspectief op de crisis duidelijk maken. Terwijl het eerste type mythe zich beperkt tot eendimensionale interpretaties en kritieken van de crisis – in overeenstemming met de post-politieke tendens om systemische kritieken van het huidige neoliberalisme te vermijden – biedt het tweede type mythe de potentie om systemische en politieke lezingen van de crisis te ontsluiten.

Ten slotte concludeert deze dissertatie met de bevestiging dat ‘mythische’ *urban imaginaries* van de GFC inderdaad de gefragmenteerde ervaring van financialisering – en van de blinde vlekken die deze ervaring bevat qua kennis, waarneming en representatie – repliceren.

Collectief beschouwd, als een 'mythologie' van de GFC, vormen deze stedelijke
crisismotieven
een veelzijdiger maar desalniettemin onvolledige voorstelling van financialisering. De
analytische
conceptualisering van de mythe, die ik in deze dissertatie voorstel, kan helpen hierin zowel
het
potentieel, maar ook de risico's van dergelijke mythische vormen van articulatie van de GFC
te
onderkennen. Deze conceptualisering kan dus als instrument worden gebruikt voor de
analyse en
kritiek van dergelijke methodes van crisiscommunicatie.